

יוני 2025

נייר עמדה מטעם עמותת סיכוי-אופוק לשוויון ולשותפות
בנושא: יישום החלטת ממשלה 550- תחבורה ציבורית ליישובים הערבים
מוגש לוועדה המיוחדת לפיקוח על תהליכי הסרת חסמים בכנסת

החלטת ממשלה 550, התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026 (להלן: **תוכנית החומש לחברה הערבית ו/או החלטה 550**), מקצה תקציבים משמעותיים לשיפור תשתיות התחבורה ושירות התחבורה הציבורית ביישובים הערבים, מתוך מטרה לצמצם את הפערים הקיימים בין היישובים הערבים ליישובים היהודים בישראל המתבטאים בהיקף ואיכות שירותי התחבורה הציבורית (מחקר השוואתי, סיכוי אופוק, 2021).¹ תשתיות הכבישים ושירות התחבורה הציבורית ביישובים הערבים בישראל מהווים נדבך מרכזי למינוף אפשרויות תעסוקה, רכישת השכלה גבוהה, גישה למרכזי שירות ופיתוח היישובים הערבים כמו גם פיתוח חברתי ומכאן חשיבות השקעת תקציבי החומש בתחומים אלה (תוכנית החומש הקודמת 922 ותוכנית החומש הנוכחית 550). ואולם, למרות ההקצאות המשמעותיות הקבועות בהחלטות, לרבות תוכנית החומש 550, חלק מהתקציבים אינם מנוצלים בשל חסמי עומק שונים, חלקם כלל לא הוקצו וחלקם אף הוסטו למטרות שאינן עומדות בקנה אחד עם המטרה של צמצום פערים כפי שתוכנית החומש קבעה, הכל כפי שיפורט להלן:

סקירת החלטה וניצול תקציבים נכון להיום:

א. תשתיות תחבורה ציבורית

1. ניצול ההקצאה למסופי תחבורה ציבורית עומד על כ-55% בלבד:

קיים צורך בתגבור מסופי תחבורה ציבורית ביישובים הערבים כאשר בהחלטה 550 נקבעה הקצאה של 300 מיליון ש"ח להקמת מסופים עד לשנת 2027. עפ"י תוכנית העבודה של הרשות לתח"צ, האחראית ליישום מדיניות התחבורה הציבורית הנקבעת על ידי שרת התחבורה, גובה ניצול ההקצאה יעמוד על 166 מיליון ש"ח בלבד עד לשנת 2030 (מתוך ההקצאה של 300 מיליון).

2. שיעור ניצול התקציב לסלילת נתיבי תחבורה ציבורית (200 מיליון ש"ח) עומד על 0:

החלטה 550 קובעת הקצאה של 200 מיליון ש"ח לסלילת נתיבים ביישובים הערבים עד לשנת 2027, אולם עד היום לא נוצל תקציב זה. לאור פרק הזמן הקצר שנותר עד לסיום תוכנית החומש, קיים צורך להסיט תקציב זה לביצוע פרויקטים מתוך התוכנית האסטרטגית לתשתיות עירונית לחברה הערבית (תוכנית נתיבי איילון), התומכים בתחבורה ציבורית.

¹ פערים בשירותי התחבורה הציבורית בן יישובים ערביים ויהודיים בישראל- מחקר השוואתי. סיכוי אופוק, 2021

ב. תשתיות כבישים

1. ביצוע של 14.5% בלבד מתוכנית נתיבי איילון לשיפור תשתיות עירוניות והקצאה של 300 מיליון לשנת 2025 :

תכנית אסטרטגית תחבורתית לחברה הערבית (להלן: "תוכנית נתיבי איילון") אשר הוכרזה על ידי השרה מירי רגב בשנת 2020, כוללת 448 פרויקטים לביצוע ביישובים הערבים בהיקף של 20 מיליארד ש"ח (כ-40 מיליון ש"ח לפרויקט) עד לשנת 2030. מטרת התוכנית היא צמצום פערי תשתית הכבישים העירוניים בין ישובים יהודים לישובים ערבים ושיפור רמת שירות התחבורה הציבורית. החלטה 550 קובעת כי יש להשלים את תקצוב התוכנית כאמור ולצורך כך הוקצה בהחלטה מיליארד ש"ח לשנה הראשונה ולאחר מכן נקבע כי יבחן בכל שנה גובה תקצוב התוכנית. במסגרת תקציב המדינה לשנים 23-24 הוקצו מיליארד שקלים נוספים (חצי מיליארד לכל שנה) ואילו לשנת 2025 נקבעה הקצאה של 300 מיליון ש"ח בלבד.

בפועל הושקעו עד היום 2 מיליארד ש"ח בלבד (המהווים 10% בלבד מהתקציב המתוכנן) כאשר רק 65 פרויקטים תוקצבו לביצוע (מתוך 448), מה שמוביל לאחוז ביצוע נמוך של התוכנית העומד על 14.5% בלבד. על מנת לצמצם את פערי תשתית הכבישים ולאפשר שירות תח"צ יעיל קיים צורך בתקצוב ייעודי לתוכנית התשתיות של נתיבי איילון. על תקציב זה לעמוד על מיליארד ש"ח לשנה לכל הפחות. בעקבות גובה התקצוב, אשר יאפשר ביצוע פרויקטים בודדים, הוחלט על ידי משרד התחבורה להסיט את התקציב ל"נוהל רשויות ערביות" - קול קורא לביצוע פרויקטים בהיקף מצומצם של עד 10 מיליון ש"ח לפרויקט, אולם גם הוא טרם פורסם.

2. הסטת תקציבים מפרוייקטים בתוכנית החומש המיועדים לסגירת פערים לפרוייקטים כלליים:

לצורך קידום תכנון וזמינות שדרוג כביש 65 חוצה ואדי ערה הוקצו בתוכנית החומש 557 מיליון ש"ח (סעיף 17 ד.3. בהחלטה 550- הסעת המונים). אולם למרות ההקצאה המשמעותית, נוצלו עד היום 132 מיליון ש"ח, ומתוכם כ-100 מיליון ש"ח הוסטו לפרויקט צומת נחל חדרה שאינו מהווה חלק ממרחב ואדי ערה ואינו משרת את מטרת תוכנית החומש. בכדי לעמוד בהחלטת הממשלה 550 יש להקצות באופן מיידי את התקציב שנקבע לקידום זמינות ותכנון מקטע הכביש באזור ואדי ערה. כמו כן, קיים הכרח להשיב את ההקצאה שהועברה לפרויקט צומת נחל חדרה ולהבטיח את שימושה כפי שנקבע בהחלטה.

ג. שירות תחבורה ציבורית

1. היעדר תקצוב תוספות שירות עבור שנת 2024 וחוסר הבהירות לגבי תקציב 2025 מונעים את יישום מטרת תוכנית החומש שהינה צמצום הפערים ושיפור השירות.

לשוויין ושותפות ע"ר. للمساواة والشفرة ج.م.
Sikkuy-Aufoq For a Shared and Equal Society R.A.

החלטה 550 מקצה 300 מיליון ש"ח לתוספות שירות לשנות ההחלטה, כ-60 מיליון ש"ח לשנה. בשנים 22-23 נוצלו כ-70% מכלל ההקצאות (85 מיליון ש"ח מתוך 122 מיליון ש"ח) ואילו עבור שנת 2024 כלל לא הועברה הקצאה. לשנת 2025 נקבעו תוספות שירות ארציות בגובה של 250 מיליון ש"ח, אולם טרם נקבע גובה הקצאה לחברה הערבית מתוקף החלטה 550.

2. צורך בהגמשת התקנות להקמת תחנות ושימוש ברכבים קטנים ובמקביל, צורך בתוספות שירות

משמעותיות

מצב התשתיות הרעוע ביישובים הערבים ממשיך להוות חסם משמעותי בפני הרחבת שירותי תחבורה ציבורית. רוחב מדרכות צר מ-2 מטרים או היעדרן המוחלט, בשילוב כבישים שאינם מאפשרים כניסת אוטובוסים ולעתים גם מיניבוסים מונעים הרחבת כיסוי ושיפור השירות. לצורך כך קיים צורך בהגמשת התקנות להקמת תחנות ושימוש נרחב ברכבים קטנים ובמקביל, קיים צורך בתוספות שירות משמעותיות, בהיקף תקציבי כפי שנקבע בהחלטה 550.

רועי ברק

רכז תחבורה, עמותת סיכוי-אופוק

054-2404302

roy@sikkuy-aufoq.org.il

דרך אלנבי 77 חיפה, ת.ד. 99650, מיקוד 3566434 | 04-8523188
شارع أَلنبي 77 حيفا، ص.ب 99650, 3566434 | office@sikkuy-aufoq.org.il

www.sikkuy-aufoq.org.il